СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 118. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 21. мая, 1923. — VOL. XXXI. — No. 118. — Jersey City, N. J., Monday, May 21, 1923. — THREE CENTS

СЕНАТОР БОРА ПОЧИНАЄ ПУБЛИЧНУ КАМПАНІЮ ПРОТИ ГАРДИНГА

СТ. ЛУИС, Мезурe, 18. мая. — Сенатор Бора почав нині свою кампанію проти президента Гардинга публичною промовою в сьому місті, в якій він критикував остро пропозицію Гардинга щодо приступлення Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів.

Промова сенатора була продовженнем його давної кампанії проти приступлення Злучених Держав до Ліги Народів, як сього хотів бувший президент Вилсон. На думку саме Бори світовий суд при Лізі Народів є її сущою частиною, підлеглою Лізі Народів, так що ніяка держава не може приступити до суду, не піддаючися рівночасно у владу Ліги Народів, якій знов Бора закидає, що вона своїм поступованием не лишень що не запобігла ніякій війні, але й робила не одно воєнне замішанне.

БОРА ВИЧИСЛЯЄ ЗЛОЧИНИ ПОЛЬЩІ.

Як один з многих примірів поступовання членів Ліги Народів сенатор Бора подав Польщу, про котру він говорив:

„Польща, член Ліги, напала й заняла Вильну, та почала війну з Росією; вона вжила збройної сили проти Східної Галичини".

СУД ПРОТИ МІСТА В СТРАЙКУ

СКЕНЕКТЕДІ, Ню Йорк, 18. мая. — Щоби запобігти, як він каже заворушенням, мейор сього міста заборонив страйколомам трамваевої (стріткарової) компанії виводити зі шоп вози та поставив міську поліцію на сторожі коло шоп, давши їм приказ арештувати кождого непослушного страйколома. Трамваеве підприємство внесло проти сього спротив до суду та зажадало від суду видання судової заборони проти міського уряду вмішуватися в справи трамваевого підприємства та його непорозуміння з робітниками.

Стейтовий суддя Анджел видав тимчасову заборону, яка має обовязувати до дня 9. червня, коли суд в Гадсон Фолс розгляне остаточно справу та видасть неодмінне вирішенне.

ПРИЗНАЮТЬ КОШТИ ПЕРЕВОЗУ ВУГЛЯ ЗА ВИСОКИМИ

ВАШІНГТОН, 18. мая. — Хоча федеральна комісія, установлена президентом Гардингом на припорученне конгресу для викриття фактів про вуглевий промисел, ще не видала свого оречення, її голова Джан Гейз Гемонд вже заявляє неурядово, що на думку членів комісії зелізнича тарифа перевозу вугля за висока.

Всі члени комісії мали заявитися за обниженнем цін перевозу вугля зелізницею.

Голова комісії звертає увагу на те, що зелізнича тарифа на твердий вуголь богато висша, як на мягкий, хоча при ладованню та перевозі твердого вугля зелізниці не мають більше клопоту, як при перевозі мягкого. Се шкодить твердому вуглю, кілько разів йому приходиться конкурувати (йти при продажі в суперництво) з мягким вуглем.

АМЕРИКА КОРМИЛА 50 МІЛІОНІВ НАРОДА В ЕВРОПІ

ВАШІНГТОН, 18. мая. — Після слів секретаря торговлі Гувера, котрий стояв на чолі обєднаної ратункової акції американських організацій, Америка кормила в Европі коло 50 міліонів душ. В той спосіб вона удержала при життю вдесятеро тільки людий, кільки велика світова війна вбила.

Після Гувера, Росія зможе незадовго обійтися вже без американської допомоги.

БОМБА КОЛО АМЕРИКАНСЬКОГО КОНЗУЛЯТУ В МЕКСИКУ

МЕКСИКО, 18. мая. — Під американським конзулятом в сьому місті вибухла нині о пів до 3-ої години рано підложена бомба.

Вибух не зробив конзулятови ніякої шкоди, хоча канцелярія одного мексиканського адвоката зараз коло конзуляту знищена зовсім. Поліція не відкрила ще виновників. Підозрівають кострусь з радикальних течій.

76 ОСІБ ПОГИБЛО В ПОЖАРІ ШКОЛИ

КОЛАМБІЯ, Савт Каролайна, 18. мая. — Наслідком пожару в школі „Клівленд Рурел Гейдід Скул" в поблизькі місточкуКемден погибло 76 осіб з того 41 дитина.

Пожар вибух підчас представлення, яке давала найвисша кляса школи на закінчення шкільного року. Причиною пожару було перевернення лямпи на сцені. Від лямпи занялася куртина (театральна занавіса). Серед публики, котра складалася з родичів та приятелів граючих дітий, та наповняла салю битком по береги, счинилося зперщу замішанне, але на зазив кількох мущин саля успокоїлася, коли школярки обіцяли погасити огонь. Коли се їм не вдавалося, публика почала тиснутися до виходу. На сходах здушився густий натовп жінок, дітий та мущин, під якого тягарем завалилися сходи, придавлюючи богато людий своїм тягаром на смерть. Люди, оставші в салі без виходу, були в страшній роспуці: матери кидали з другого поверху свої діти знакомим на вулиці в руки, дозрілі зіскакували з вікон, декто на сидження автів, щоби легше зіскочити, декто просто на вулицю. Тимчасом пожар обнимав щораз більше жертв, поки не дійшов до маси тіл, зваленої на й під румовищами сходів. Тут і було найбільше жертв в людях. Звідси по угашенню вже огню видобуто богато людий без рук, які-вони втратили, падаючи, або які відгоріли їм в огни.

Нині ціле місточко Кемден в жалобі. Нині похоронено в спільному гробі 60 дітий, жінок і мущин. З усіх сторін Злучених Держав спішить поміч для потерпівших від катастрофи.

ПЕРЕСЛАЛИ ГОЛОС НА ПОЛОВИНУ ОБВОДУ ЗЕМНОЇ КУЛІ

ГАРТФОРД, Конектикат, 17. мая. — Одній аматорській стації бездротного телефону (радіо) вдалося переслати депешу на 11,000 миль, себто на майже половину земного обводу.

Сталося се так, що сигнали, переслані з приватної стації в Гартфорді, відчуто на однім кораблі, находячімся коло 100 миль на схід від острова Цейлону на Індійськім Океані.

ЯК СТОЯТЬ ЧУЖІ ГРОШІ?

НЮ ЙОРК, Н. Й., 18. мая. — Нині на тутешньому біржевому торзі курс заграничних паперових гроший був такий:

Німецькі марки продавано по 45,000 за 1 американського доляра. Один міліон німецьких марок 22 доляри.

Австрійські корони продавано по 70,000 за 1 американського доляра. Один міліон австрійських корон 14 долярів і 30 цнт.

Чесько-Словацькі корони по 3 американські центи. За 1 доляра 33 чеські корони. Один міліон чеських корон $30,000.

Угорських корон 5,000 за 1 доляра. Один міліон $200.

Польських марок 50,000 за одного доляра. Один міліон польських марок 20 долярів.

Румунських леїв 200 за доляра. Один міліон $5,000.

Російські (царські) рублі продавано по 1,400 за доляра і по 4.000 за доляра. 100-рублеві банкноти продавано по 1,400 за 1 американського доляра; а 500-рублеві банкноти продавано по 4.000 за одного американського доляра. Один міліон рублів нині коштував 700 долярів при купні соток: і 235 долярів при купні пятьсотівок.

Російські (большевицькі) рублі по 2,000.000 за 1 доляра.

Аргентинські паперові доляри, котрі нормально коштують по 42 американські центи, тепер на грошевому торзі по 36 центів.

Бразилійські паперові мілрейси, котрі нормально коштують по 32½ цента, нині продавано по 10 центів.

Канадійські доляри були нині на нюйорському торзі по 98 центів.

З усіх заграничних гроший найгірше стоять тепер австрійські і польські. Замітно, що російські передреволюційні гроші стоять тепер далеко висше від польських а без порівнання висше від большевицьких.

ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК ПІД ЛЬВОВОМ

Минулої неділі вполудне трапився на гостинці поміж Рісною Польською і Бруховичами трагічний випадок, який потягнув за собою життє одної людини. З Янова до Львова їхав мотоциклем польський жовнір Тадеуш Щепковський в товаристві другого жовніра. Коли вони найшлися на гостинці поміж Рісною Польською і Бруховичами, надіхав і противного боку жидівський візок, якого кінь, на вид мотоциклю почав скакати. Жовнір, який вів мотоцикль, звернув нагло кермою в бік, наслідком чого Щепковський вилетів з коша на гостинець з такою силою, що впав на місці трупом. Другий жовнір легко поранився. Тіло Щепковського остало на місці події аж до приїзду су-

СКАРБОВІ ЩАДНИЧІ ЦЕРТИФІКАТИ

Як запитує богато горожан, що їм робити з грішми, одержаними зі сплати „побідних векслів" („викторі ноутс"), себто яке підприємство є так само добрим і так само безпечним вкладом, відповідає федеральний скарб, що найкраще зробиться, як сі гроші вложиться на так звані скарбові щадничі цертифікати („Юнайтид Стейтс Трежері Сейвінг Сертификейтс"). Може на них зрещітою вкладати свої гроші кождий мешканець Злучених Держав. Продається їх на суму 1,000 долярів, 100 долярів та 25 долярів в той спосіб, що платиться тепер за перший цертифікат 820 долярів, за другий 82, а за третій 20 долярів 50 центів. Се є очивидно державна позичка, якаєплатна по 5 роках. З того не виходить, однак, що хто вложить свої гроші в такий цертифікат, не буде міг добути свої гроші перед упливом пятьох літ; уряд викуповує такі цертифікати на домаганнє властителя сейчас, платячи процент по день виплати.

Продається такі цертифікати на місцевих почтових урядах. Там теж можна дістати всі інформації про цертифікати устно або на письмі.

ПРОТИ МОСКОВЩЕННЯ УКРАЇНИ

В дискусії над рефератом Сталіна в Москві: виступив з промовою член уряду „радянської України" Скрипник, звертаючи увагу на катастрофальний стан шкільництва на Україні, і пятнуючи політику військової влади, яка московщить українських рекрутів у центральній Росії.

У відповіди Бухарні остерігав українських представників перед „провінціональним націоналізмом", котрий може вийти на некористь совєтському урядови і скріпити його ворогів.

Радек домагався підмог для шкільництва окраїнних народів.

Ніхто Бухарінови не відповів, що таксамо і царські урядовці говорили як він, коли московщили Українців.

ЗАСУД НА КОМУНІСТІВ

На днях покінчився перед львівським судом присяжних процес проти комуністичних агітаторів з Перемишля, Вільгельма Гершдерфера і Хаї Штайн, з яких першого засуджено на три роки тюрми, другу на десять місяців. Оборонці застерегли собі три дні до надуми.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО У ВІННІПЕГУ

Заходом Українського Народного Дому відбувся в суботу 28. квітня в салі Інститута Просвіти у Вінніпегу величавий святочний концерт в честь славного кобзаря України, Тараса Шевченка. На концерт складалася богата, можна сказати забогата, програма з 15 точок, між якими найповажнійше місце займали виступи славного хору Українського Народнього Дому під проводом д. М. Пасічняка. Хор відспівав самі трудні композиції, як „Лічу в неволі" (Січинського), „Катерина" (Кишакевича), „Нова Січ" (Нижанковського), „Хустина" (Топольницького) і „Завіщання" (Вербицького) — усі в повнім того слова значінню відповідні до Шевченківського свята. Дуже вдачно відспівала також п-ні М. Рута „Калину" (Шевченка-Заремби). З музичних виступів на першу згадку заслугує скрипкове сольо малохлопця М. Кучера, який грав легро Брілянте (Гава). Дуже гарне враження викликав також мандоліновий терцет дд. Никорука, Куриляка і Пасічняка. Павло Олійник і Петро Бойчук, ученики д. П. Юндака, відіграли гарний скрипковий дует. Вступне слово в українській мові сказав д. Т. Д. Ферлей, а після него говорив по англійськи перекладчик Шевченкових творів на англійську мову, Д-р А. Гонтер. Головною точкою концерту був безперечно відчит д-ра О. Назарука. Пара влучно підібраних порівнань з його відчиту на віки будуть записані в умах його слухачів. В програму концерту входили також уміло виголошені декламації з творів Шевченка: „Холодний Яр" — деклямував В. Білінський, а „Кавказ" п-на М. Угринюк. Між гістьми на концерті можна було завважити манітобського премієра Брекена і міністра фінансів Дост. Блека.

(Укр. Гол.).

ПОСОЛ ЛУЦКЕВИЧ ХОРИЙ

В останні дні здоровля посла Луцкевича значно погіршало, до чого причинились події в соймі й арешт. Лікарі признали у нього початок сухіт і длятого заборонили йому на деякий час працю. Тепер пос. Луцкевич находиться на ліченню.

„ЧОРНИЙ ПЛАЩ ПРОТИ ЧОРНОЇ СОРОЧКИ"

Італійські часописі доносять з Лондону, що тамошній поліції вдалось попасти на слід організації „Союза чорних щів". Арештовано ряд людий підозрілих о те, що яко терористи комуністично-анархістичного напрямку стреміли до нового перевороту в Італії.

ДО УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД.

У СПРАВІ ЗБІРОК НА РІДНУ ШКОЛУ.

Дня 25. мая с. р. висилає Обєднання Українських Організацій всі жертви, які вплинули на писанку Рідній Школі, до Укр. Педагогічного Товариства (Рідна Школа) у Львові.

Взиваємо всі громади, які покінчили збірки, хай пришлють негайно всі зібрані гроші до Обєднання, бо висилка гроший одним чеком на більшу суму коштує богато меньше.

На списку жертводавців не сміє бракувати ніодної свідомої української громади.

Доложіть всіх старань, щоб писанка випала як найкрасше, бо Наша Школа гине в ляцькому ярмі!

Обєднанне Укр. Організацій в Америці.

OBYEDNANYE

136-8 So. 4th Street, Room 608, Philadelphia, Pa.

ФОШ БОЇТЬСЯ УКРАЇНЦІВ!

ПЛЯНОВАНА ПОЇЗДКА МАРШАЛА ФОША ДО ЛЬВОВА НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ.

БЕРЛІН, 5. мая. (Вл. кор. „Свободи"). — З Варшави сюди надійшло таке повідомленнє:

До відома львівської влади дійшло, що з української сторони плянується атентат на маршала Фоша. Наслідком того маршал в останній хвилині вирікся свого наміру відвідати Львів.

З тої короткої, але красномовної вістки найкрасше видно, хто є правдивим господарем у Східній Галичині і в самому Львові. Батьківщина маршала Фоша — Франція — могла „признати" Східну Галичину Польщі, а остання могла се „признанне" з подякою приняти. Але фактично ні та ні друга сторона не всилі зробити сей український край частиною Польщі. Маршал Фош міг спокійно обїздити Катовіци, Ченстохів, Варшаву і Познань, але до Львова йому зась!

Шкода заходів, пороблених львівськими Поляками для зустрічі Фоша. А заходи були широкі і пишні, як це й годиться для такої високопоставленої особи. Та не так склалось, як гадалось.

ФОШ ВЖЕ ВИЇХАВ З ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 17. мая. — Головний вожд французької армії маршал Фош виїхав уже з Польщі.

Покидаючи границі Польщі, вислав до польського премієра генерала Сікорського телеграму з подякою за сердечне принятте.

ЛОРД КОРЗОН НЕ УСТУПАЄ МОСКОВСЬКИМ БОЛЬШЕВИКАМ

ЛОНДОН, 17. мая. — Нині був московський большевицький комісар заграничної торговлі, Леонід Крассін на двогодинному послуханню у британського міністра закордонних справ лорда Корзона.

Лорд Корзон заявив Крассінови, що продовжить реченець до виконання большевицьким „урядом" умов ультимату, але від тих умов в нічому не відступить.

ПОЛЯКИ ХОТЯТЬ ЗАГАРБАТИ НІМЕЦЬКЕ ВІЛЬНЕ МІСТО ДАНЦІҐ

БЕРЛІН, 18. мая. — З німецького вільного міста Данціґа доносять, що там одержано відомости, що польський уряд приготовляє напад і забір Данціґа, у спосіб, як се зробив з нападом і забором Вильни, столиці Литви.

Забір, як кажуть приготовляє тойсамий польський генерал Желіґовський, котрий загарбав був свого часу Вильну. Він недавно був в Данціґу й оглядав теж його околиці.

РІВНОУПРАВНЮВАННЄ ЖЕНЩИН У ШВЕЦІЇ

СТОКГОЛМ, столиця Швеції, 17. мая. — Шведський парлямент (ріґсдаґ) постановив, що женщини у Швеції мають право до публичної служби, кромі військової і свяреничої. Також женщини не можуть проводити судам.

РОЗПРАВА ПРОТИ ТИХОНА МАЄ БУТИ СЬОГО ЛІТА

ЛОНДОН, 18. мая. — Тутешній дневник „Дейлі Експрес" одержав депешу з Москви, яка повідомляє, що большевицький „уряд" назначив розправу проти бувшого московського православного патріярха д-ра Тихона на липень сього року.

БРИТАНЦІ ГОТОВЛЯТЬСЯ ДО ВИЇЗДУ З МОСКВИ

МОСКВА, 18. мая. — Тутешня британська торговельна місія спакувалась до виїзду домів, на випадок, як зносини між правительством Великої Британії і большевиками будуть зірвані.

Місія повідомила Британців в Росії, щоб вони теж були готові кождої хвилі до виїзду.

РОСІЙСЬКІ МОНАРХІСТИ ОГОЛОШУЮТЬ СВОЮ ПРОГРАМУ

ПАРИЖ, 18. мая. — Російські монархісти користаючи з теперішнього положення в Росії, приготовляються до захоплення влади від большевиків у свої руки.

Російська монархістична рада, яка заступає російських монархістів у ріжних краях, оголосила свою програму, якої головні точки такі:

1. — Російська імперія має бути відбудована в давніх границях.

Російські монархісти вірять, що малі балтійські держави добровільно приєднаються до Росії.

2. — Поодинокі краї Росії мати-муть автономію у внутрішніх справах.

3. — Російська православна церква і віра мають бути признані пануючим чинником, але всі інші релігії мають мати повну свободу.

4. — Права власности мають бути привернені. Селяни мають посідати землю яко приватну власність.

5. — Свобода промислу і торговлі мусить бути привернена.

6. — Горожанська і політична свобода буде основою для відношення до поодиноких горожан і національних меньшостий.

7. — Має бути вирішене робітниче законодавство.

Російська монархістична рада заповідає, що скличе „державну раду", в якій візьмуть участь далегати ріжних країв Росії, з організацій фінансових, торговельних і промислових, котрі виберуть наслідника Миколи II. Романова.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „КОМІНТЕРН" ПРОТИ АНГЛІЇ

МОСКВА, 16. мая. — Большевицький „комінтерн" (комуністичний, або „третій" „інтернаціонал") видав відозву до робітників „цілого світа", в якій обжаловує Англію за убиттє комісаря Воровського, бо, як каже, вона головна зюда проти большевії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіти і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1833 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДО АРМІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

Організаційний талан народа пізнати не по тому, як він скоро захоплюється організацією, але як він в ній видержує, як він заховується супроти організації в критичну хвилю, коли вона стає предметом напастий із зовні та із середини, та як він відчуває хиби своєї організації та як він старається поправити недостачі організації. Нігде правди діти, що серед нашої іміграції в Америці досі водилося таке, що ми радо горнулися до організацій, але ще радше їх ми покидали. Вистарчила нераз найменча причина, якась віроісповідна, партійна, або й лична затія, щоби ми гуртом покидали ті організації, які ми своєю довгою працею будували. Бувало й таке, що сотки людий відскакували від організації, коли державні американські власти примусили заводити в організації зміни, конечні для добра самої організації. Сим ми давали доказ, як слабо ми розуміємо вагу організації, як мало ми цінимо власну організаційну працю, як кепські ми до організації.

Таких хиб на будуче ми мусимо вистерігатися. Не сміє в нас бути на будуче масового покидання власних організацій, розбивання зорганізованих людий на партійки, гуртки, групки та клюбики. Ми мусимо шанувати свою народну працю та цінити все, що повстало її коштом. Ми мусимо держатися своїх організацій як свого народного майна. Ми мусимо робити зміни, о скілько вони потрібні зі середини, не розбиваючи організацій, не валючи коштовних народних будівель.

З отсею метою на оці ми поміщуємо в нинішному числі нашого органу табельку членів Українського Народного Союза, упорядковану з великим накладом праці наших урядників. Просимо поглянути на сей спис і подумати над ним. Хвиля застанови навчить кождого немало.

Табельку можна назвати без пересади помісцевочним списом армії Українського Народного Союза. Як кождий командант військового відділу, ставувши перед ним, наперед приказує своїм жовнірам, перерахуватися, щоби вони знали, кілько їх є, так і отсей спис каже кождому членови застановитися над тим, кілько їх свідомих членів Українського Народного Союза є в даній місцевости. Як в серци кождого жовніра після почислення зростає свідомість своєї сили, так в кождім члені Українського Народного Союза повинна зрости свідомість, що він не один, а частина великої армії, що нараховує близько 20,000 жовнірів, армії, яка нате власне обедналася, щоби помагати собі взаїмно, підпирати себе на случай смерти котрогось зпомежи себе.

Рівночасно треба поглянути на сей спис нате, щоби побачити недостачі місцевих організацій. Двіста сім місцевостий згаданих тут на сьому списі. Декотра місцевість не згадана, не має представників в сій свідомій армії Українського Народного Союза. Тож кождий, хто живе в такій місцевости, най запитає себе самого: Чи так має бути, щоби його місцевість не була на списі свідомих громад? Прецінь для зорганізовання відділу Українського Народного Союза треба всего шість осіб. Чиж в Вашій місцевости нема шестеро дозрілих осіб, щоби заложили відділ, такби сказати патрулю свідомого українського громадянства?

А коли Ваша місцевість на списі є, то чи вона стоїть на такім місци, на якому вона повинна би находитися після числа української іміграції в сьому місті? Приглянувшися списови, ми побачимо, що декотрі малі громади вибилися на верх, на почетне місце в членстві Українського Народного Союза поважним числом дітий. Спитайможе себе: Чи ми подбали за те, аби дітвора нашої місцевости, ся головна надія будучности Українського Народного Союза, була зорганізована в Молодечім Союзі? Приглянувшися ще близче сим почесним громадам, ми прийдемо до переконання, що декотрі громади стоять на почеснім місци лишень завдяки невсипучій діяльности кількох метких членів-організаторів, і спитаймо себе, чи ми зробили все, щоби зорганізувати до Українського Народного Союза всіх наших порядних, чесних, моральних і здорових знакомих? Чи ми, кождий з нас, не мігби станути тим передовиком, що на власну руку добуває силу для нашої організації? Чи кождий з нас не мігби станути одним з тої маси організаторів, без якої організація не може розвиватися?

Коли в нас є організаційна жилка, — а в теперішню тяжку пору для українського народа вона повинна розбудитися в кождім свідомім Українци та Українці, — кождий з нас повинен сказати собі, що його місцевість не стоїть на відповіднім місци, що вона повинна станути висше на щеблі громад. За два місяці буде оголошена друга табелька, котра покаже, котрі громади розуміють клич організованости. За той час Укр. Народний Союз приймати буде в члени без вступного. Тому най кождий член організації та кождий читач газети переміниться в організатора сеї армії. Най кождий старається поставити свою місцевість на висше, почеснійше місце. Най в нас розбудиться добра, похвальна, організаційна суперність. Станьмо до будівничих перегонів коло великої народної будівлі!

УКРАЇНСЬКІ УНІВЕРСИТЕТИ.

ЛЬВІВ І ПРАГА.

(Від власного кореспондента).

Як я вже писав, польська преса почала похід проти заложення українського університету на тих українських землях, які знаходяться під Польщею.

Як один з польських аргументів проти заложення українського університету підноситься, що, мовляв, Українці найперше мусять „доказати", що мають поважне число професорів і студентів, а тоді можна буде з ними „говорити" про заложенне українського університету.

На скільки безличне є таке польське говоренне, свідчить найліпше факт, що — поминувши територію Радянської України — Українці **мають два університети,** один у Львові і другий у Празі.

Український університет у Львові має — як відомо — **тайний** характер, бо польська окупаційна влада не згодилася на заложенне явного приватного українського університету. Тому український університет у Львові мусить працювати, ховаючися від польських властий, як ховалися перші христіяни перед римськими кесарями, коли сходилися на молитву і богослуженння.

Український університет у Львові заложено в 1920 р., в формі університетських курсів.

При кінці першого шкільного року, в липні 1921 р., збір професорів перевів університетську організацію на взорець инших університетів, вибираючи перший сенат.

При кінці другого шкільного року 1921/22, було в українськім університеті 58 катедр, а саме 26 на факультеті фільософічнім, 22 на правничім і 10 на медичнім; крім того був окремий технічний факультет. Студентівбуло в тім шкільним році 1258.

В біжучім шкільним році 1922/23, український університет у Львові розширився. Тепер має він 65 катедр: 31 на факультеті фільософічнім, 24 на правничім і 10 на медичнім. Технічний факультет виділився в окрему високу технічну школу з трьома факультетами.

Український Вільний Університет, який розпочав свою діяльність з початком 1921 р. у Відні, зорганізувався на взірець инших університетів у Празі в осени 1921 р.

Тепер він докінчує вже другий шкільний рік (1921/22 і 1922/23).

Має він два факультети: фільософічний і правничий. На фільософічнім є катедр 15, на правничім 11, разом 26. Крім того є два лектори.

Число студентів доходить до 1.000.

Словом, є українські професори, є українські студенти, є українські університети,—тільки нема їм місця на тих українських землях, які попали в польську неволю, бо Польща не хоче допустити до розвитку української національної культури, тільки хоче її знищити.

Український університет у Львові Польща переслідує як яку злочинну організацію.

А на Український Вільний Університет в Празі польська преса вічно нападає, домагаючися від польського правительства, щоби воно вимусило на чеськім правительстві розвязанне сього університету.

Польська преса пише, що доти не може бути згоди між Польщею й Чехословаччиною, доки Чехословаччина буде опікуватися українськими емігрантами, доки в Празі буде істнувати Український Університет.

Польське правительство вже кілька разів пробувало дипльоматичною дорогою виконати замах на істнуванне Українського Університету в Празі. Доси се йому не вдалося і чейже на будуче не вдасться.

При тім треба з натиском зазначити, що Український Університет в Празі є установою **загально-українською,** яка має за ціль працювати на користь всіх українських земель, отже Польща не може покликатися на те, що є се установа „Галицька" або щось подібного.

Про сей загально-український характер Українського Університету в Празі свідчить також склад його професорів і доцентів, де на загальне число 26 маємо 16 Придніпрянців, 7 Галичан і 3 Буковинців.

Пробували Поляки зруйнувати Український Університет в Празі також „хитрощами", а саме, коли почали були переговори з українським університетом у Львові, то домагалися, щоби розвязати український університет в Празі, а тоді можна буде заложити український університет під Польщею.

Очевидно, що оба українські університети, львівський і пражський, український нарід мусить оберігати як своє національне добро.

Польща, яка панує над українськими землями, **має обовязок заложити** для 8 мілїонів українського народу таке число високих шкіл (університетів, політехнік і ин.), яке потрібне для розвитку його культури.

Пригадаємо, що не цілі чотири міліони (разом з Жидами!) Поляків у Галичині під Австрією мали 2 університети, одну політехніку, одну рільничу академію, одну гірничу академію й инші фахові школи.

На скільки більше високих шкіл повинно мати **8** мілїонів Українців під Польщею.

Але Польща не тільки не думає сповнити того свого обовязку, а ще старати-меться всімисилами зруйнувати оба українські університети: львівський переслідуваннями, пражський дипльоматією, тому мусимо їх оберігати!

Прага, 30. квітня, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Ювилей поета Духновича.

(ад)Як ми вже доносили, візвав головний виділ „Просвіти" все руське громадянство на Підкарпатській Руси відсвяткувати 120-річні роковини першого будителя й найбільшого поета Александра Духновича (ур. 24. IV, 1803, пом. 29. III, 1865). День 24. квітня оголосив головний виділ товариства „Просвіта" національним святом.

Того дня по цілій країні відбулися торжества в честь Духновича. Комітет, покликаний „Просвітою" відсвяткував свято Духносвича в Ужгороді 22. квітня, уладивши по полудні свято для народа, а вечером святочну академію. В обох святах виступив „Руський Національний хор", чеський хор „Сокола" й чеська архестра; найбільше витаний був мужеський хор учительської семинарії, що виступив вперше з тяжкими річами („Задзвенімо" й „Закувала").

На свято приїхав із Пряшева епископ Нярадi.

В Пряшівщині видав згаданий епископ пастирський лист в ділі святкування памяти Духновича й зарядив духовенству поминальне богослуженне й проповідь про Духновича, а школам вільний день і академії в честь Духновича.

В Пряшеві відбулася 24. квітня панахида, відкриття памяткової таблиці, академія в дух. семинарії й концерт.

Опозиція (політична й культурна) святкувала все окремо.

Правительство й правительственний бльок.

Як односиться правительство до т. зв. правительственного бльоку? Чи має той бльок дійсно значіння, вплив на уряди?

Це питанне є тут часто обговорюване так бльоковою, як і опозиційною пресою. Ця остання звалює всі провини урядів і поодиноких урядників на бльок.

Тимчасом значіння цього правительственного бльоку чисто теоретичне. „Свобода", другий орган „руської" хліборобської партії" поставивши питання, чи може партія відвічати за політику урядів, чи має вплив, екзекутиву й контролю, каже:

„Ні й десять разів ні. Та тоді не моглиби панове явно попирати шизматицький „большевизм. Тоді не вчилиби по гімназіях всякого рода язичіями, всякого рода пройдисвіти. Тоді оден Русин не чекавби на іменованне або на концесію 2 роки або коли наші провідники когось поручать, тоді не жадалиби ще „вияснень" жандармів".

„Доки ми не маємо впливу на уряди, доки правительство не сотворило з правительственних партій органу, що мавби право й силу контролювати урядників, до того часу не можна говорити про правительственні партії, не можна звалювати відповідальности на партію, яка в деяких точках має з правительством схожу програму".

Ще яснійше ставить цю справу секретар чеської фракції соціяльно-демократичної партії п. Піха в партійнім органі „Вперед":

„Цікаво, як влада відноситься до обидвох бльоків. Опозиційному бльокови виходить влада на зустріч, думаючи, що лагідністю зискає його прихильність і злагiднить його напади. На бльок правительственний не дивиться, бо вона й так певна його прихильности.

Це ненормальне положення поширюєся чим дальше, тим більше, так що в останнім часі можна говорити про гноблення правительственного бльоку... И з одної сторони правительственний бльок гнобиться саме через те, що має добру й чесну волю, а з другої сторони кидається наклепи, за вигоди, яких не має".

Учительський конгрес.

Рада учительського товариства скликає на день 6.—7. травня с. р. до Берегасу конгрес. Правдоподібно прийде до розбиття кацапів або до розбиття на 2 учительські товариства: кацапське й народницьке.

Мадярський конгрес.

Дня 6. травня відбудеться в Мукачеві зїзд всіх мадярських політичних партій. Програми ще не подано.

„Правопись, що нею ніхто на світі не пише".

З нагоди зїзду російських педагогів у Празі, що приняв нову фонетичну большевицьку правопись, помістив шеф Шкільного Реферату И. Пешек коротку нотатку, в якій між иншими пише:

„Ціла велика Росія пише новое фонетичною правописею й емігрантська інтелігенція не є проти неї, лиш ми тут на Підкарпатській Руси, будемо дальше битися за стару правопись, котрою вже ніхто на світі не пише, а лиш ми будемо самі писати. Прошу длятого всіх людей доброї волі, щоби кинули ортографічну боротьбу, а зачали позитивно з нами працювати в користь народу".

„Общество Духновича контра „Просвіта".

Під таким заголовком появилася в вечірном числі праської „Трибуни" з 3. с. м. стаття визначного чеського редактора, яка виясню нашому громадянству неодно незрозуміле в відносинах на Підкарп. Руси. Подаю її в перекладі майже в цілости.

Товариство Духновича контра „Просвѣта". В Мукачеві заложено нове культурне товариство: Товариство Духновича. Його повстання мотивується неґацією: хоче бути конкуренцією й противагою „Просвіті". Не виросло з потреби, а радше з політичної зависти. Подкарпатська опозиція вже перед роком рішилася на цей крок; відчувала добре, що недостаток культурної праці є підводною скалою для її виключної політичности. Др. Камінський був іменно членом „Просвіти", але в праці зовсім не брав участи. Др. Кабалюк пропаганду православя не витворив довкола себе культурної атмосфери, решта провідників опозиції були тим менше спосібні до праці культурної й освітної. Тимчасом „Просвіта" заложена в 1920. р. працювала дуже інтензивно на полі літературньому, театральному, науковому й освітньому... Можна сказати, що ціле культурне народне життя зосереджується в ній...

Витворенням літератури булоби рішене самочинно, via fact, питання мови. Підкарпатських Русинів, витворилабся літературна мова така, в якій булаби писана література. Цю небезпеку й її політичні наслідки пізнала опозиція й рішилася заложити конкуренційне підприємство. В опозиції переважив напрям д-ра Ґаґатка, напрям великорусскій. Але не зовсім. І в ній набирає значіння теоретично й практично мова домашня, як і в груп, скупчених коло „Просвіти". Колиж однак народники признають свою домашню мову за мову по суті малоруську (українську) і респектуючи її окремішности стараються о її розвій дорогою природною, то є до українського, Ґаґатко й стоячі коло него ґрупи, опираючися на численні архаїзми й закорінений язиковий дуалізм (роздільність між мовою народною й мовою літературньою чи богослужебною) насилують домашню мову російською граматикою й правописю... Що мова материнська є по суті малоруська, не заперечує ніхто, а також опозиційні партії допускають домашню мову до народних шкіл, але дальше словесне культивованне Ґаґатко й ґрупи під його впливом стоячі не допускають: бажають вищого шкільництва великорусского. І ту не булоби великої пропасти між обома напрямами; навіть Русини Волошинового напряму не є проти російської мови в середніх школах засадничо, але хочуть її як предмету, а не мови викладової. Великорусский напрям (т. е. ряд ріжних поглядів дуже мало згідних) опирається головно на вимріяну всерусску мову й перед чеським й несвідомим руським громадянством ескамотують поняттям „руський" (т. є. український) і „русский" (т. є. великорусский) аж до несмачности. Але поза хитростею тої язикової політики той напрям не може нічого витворити, бо є зложений з двох первнів: чужости й консервативности. Є се по суті інтереси чужої політики і є се по суті консервативність інтеліґенції, котра борониться перед словесним культивованнем домашньої мови, якою вона погорджує — то з незнання, то з національної несвідомости — й коли є примушена виміняти мадярську мову на иншу, тож радше охотна прийняти мову великої культури російської як мову меншої й молодшої культури української або зовсім мову домашню. Стоїть отже за великорусскою орієнтацією національно неосвідомлена інтеліґенція, котра вимре з переворотовою ґенерацією й нова культурна орґанізація, побудована на тій підставі, не має великої майбутности... Тепер можна добре зрозуміти нечувані домагання, щоби влада здержала субвенції „Просвіті" й „Руському Театрові", одиноким культурним орґанізаціям Підкарпатської Руси. Це домагання можна пояснити політичними мотивами; культурна боротьба не є можлива такою зброєю. А товариство Духновича було заложене лиш на те, щоби при зміні політичної орієнтації був під рукою „перейман" субвенцій на культурні цілі Підкарпатської Руси. Наслідок бувби одинокий: радісний розвій видавничої й освітної праці „Просвіти" бувби спаралiжований, театр упавби, а то, що далиби сили, злучені іменем Духновича, булоби безцінне — ситуація, котра булаби витана Мадярами й їх союзниками, але фатальна для Русинів".

З ОБЕДНАННЯ.

ЩО ПИШУТЬ ПРО НАРОДНІЙ ПОДАТОК?

Ню Йорк, Н. Й. — До Хвального Уряду Обеднання у Филаделфії, Па.

Товариство Вільність в Америці, від. 172 Укр. Нар. Союза, на мітинґу дня 12. мая с. р. по прочитанню Вашого листа рішило одноголосно без жадного опору, щоб кождий член зложив народній податок сього року по 3.00. Присутні на мітинґу зложили $12,00 котрі Вам посилаю. Ухвалу принято одноушно, тому що члени Товариства Вільність в Америці, розваживши, що наша рідна земля Галичина, Буковина, Холмщина та Волинь кличуть до нас о ратунок, що віддано наших братів і сестер у польську неволю, та що кождої днини долiта еда нас голос розпуки, що вже опинились над берегом пропасти. Наш край нівідки не бачить поратунку, хиба тільки від нас, американських Українців. Положенне наших братів у рідному краю тепер дуже розпучливе, прямо безвихідне та безнадійне, і коли поміч не прийде від нас, то вони безрадні. Тож нашим святим обовязком тут в Америці не лишати рідного краю без ратунку. Кождий Українець і Українка повинні зложити народній податок, щоб не дати загибати рідному краєви, то є своїм братям і сестрам.

Бо як знаємо, тільки той нарід все має свої права, що вміє їх здобути, і лиш той нарід має історію, що вміє її творити рішучими ділами. І днесь уряд Обеднання кличе нас всіх Українців до діла, щоби здобути собі нові права, нову історію, та щоб заняти належне нам місце в раді других народів. Нехай сей поклик уряду Обеднання знайде відгомін в кождому українському серці. Нехай днесь збудиться в нашому народі давне козацьке завзяття; нехай вся наша українська суспільність в сю хвилю буде не тільки видцем, але і найдіяльнійшим участником народнього податку, щоби зеднати весь український нарід в одну громаду, щоб наша Ненька Україна була так сильна, аби її жадна ворожа сила ніколи не поборола. — **Тимко Милещук.**

Скрентон, Па. — Славний Заряде Обеднання:—

В залученню пересилаю чек на $36.00. Суму ту прошу розложити в слідуючий спосіб: 1) Річний податок від о. Нестора Дмитрова з Нентикат, Па., $12; 2) Річний податок від д-ра Івана Кульчицького із Скрентон, Па., $12; 3) Річний податок від мене $12. Разом $36.00.

Що до себе зауважу, що кромі сього податку до централі плачу ще кождого місяця до місцевого відділу по $2.00.

Буду старатись небавом зібрати і вислати до Вас ще податок від інших Українців у Скрентон, Па., бо таке оподаткованне уважаю за одинокий і найкрасший спосіб показання нашого патріотизму. — **о. Мирон Залітач.**

Вест Пулмен, Ілл. — Парохія св. Арх. Михаїла, Вест Пулмен, Ілл., з представлення, котре відбулось дня 15. квітня с. р., і з котрого третю часть ухвалено вислати на народній податок, посилає суму $20.00. З нашого малого місточка більше тим разом вислати не можемо. — **Петро Костюк.**

Так дивляться на справу податку ті, що роблять своє діло і чим можуть, стараються помогти рідному краєви.

З народнього податку мусимо покрити всі найважніщі потреби нашого народу:

Ратувати наших вязнів у ворожих тюрмах; піддержувати українські школи, сироти; помагати інвалідам.

З народнього податку мусимо творити боевий фонд на боротьбу.

Це зробимо тоді, коли 500,000 американських Українців зложить не по сотці, а по 25 центів.

Тому організуймось, гуртуймо свої сили.

Обеднанне Укр. Організацій в Америці.

АРМІЯ УКР. НАР. СОЮЗА

ДЕ ВОНА РОЗЛОЖЕНА? В ЯКИХ МІСТАХ ІІ НАЙБІЛЬШЕ? ДЕ Є ГОЛОВНІ ПІДПОРИ ОРГАНІЗАЦІЇ?

Число порядкове	МІСЦЕВІСТЬ	Разом	Число повно-літних	Число дітей	Відділів
1	Chicago, Ill.	949	684	265	13
2	Jersey City, N. J.	696	473	223	10
3	Philadelphia, Pa.	642	421	221	9
4	Cleveland, Ohio.	604	426	178	8
5	Perth Amboy, N. J.	567	328	239	3
6	Elizabeth, N. J.	516	299	217	5
7	New York, N. Y.	498	467	31	13
8	Rochester, N. Y.	481	353	128	5
9	Newark, N. J.	395	286	109	6
10	Wilkes Barre, Pa.	356	191	165	3
11	Pittsburgh, Pa.	317	199	118	5
12	Ambridge, Pa.	336	188	148	2
13	Auburn, N. Y.	315	180	135	3
14	Youngstown, Ohio.	300	199	101	4
15	Ford City, Pa.	275	158	117	1
16	Scranton, Pa.	255	199	56	6
17	Detroit, Mich.	251	176	75	4
18	Woonsocket, R. I.	250	139	111	2
19	Shamokin, Pa.	248	185	63	1
20	St. Clair, Pa.	236	125	111	3
21	Hamtramck, Mich.	227	153	74	3
22	Carteret, N. J.	223	132	91	2
23	McAdoo, Pa.	223	124	99	2
24	Bayonne, N. J.	219	137	82	1
25	Carnegie, Pa.	219	134	85	3
26	Chester, Pa.	216	145	71	3
27	Syracuse, N. Y.	207	123	84	3
28	Allentown, Pa.	206	130	76	2
29	Monessen, Pa.	202	120	82	1
30	East Youngstown, Ohio.	198	110	88	2
31	Johnstown, Pa.	193	145	48	1
32	Taylor, Pa.	190	130	60	4
33	Wilmington, Del.	186	114	72	1
34	Brooklyn, N. Y.	180	111	69	4
35	Ansonia, Conn.	178	141	37	3
36	Baltimore, Md.	175	119	56	4
37	McKeesport, Pa.	167	70	97	1
38	McKees Rocks, Pa.	164	102	62	1
39	Mahanoy Plane, Pa.	148	88	60	2
40	East St. Louis, Ill.	142	67	75	1
41	Manville, R. I.	136	71	65	1
42	St. Louis, Mo.	136	81	55	1
43	W. Pullman, Ill.	135	63	72	2
44	Northampton, Pa.	134	66	68	2
45	Passaic, N. J.	126	90	36	2
46	Avoca, Pa.	116	61	55	1
47	Yonkers, N. Y.	116	94	22	2
48	So. Bethlehem, Pa.	116	68	48	1
49	Trenton, N. J.	116	70	46	2
50	Centralia, Pa.	112	64	48	2
51	Smoke Run, Pa.	112	94	18	2
52	New Haven, Conn.	110	84	28	1
53	Palmerton, Pa.	108	57	51	1
54	Providence, R. I.	108	81	27	2
55	Jamaica, N. Y.	107	52	55	1
56	Seymour Conn.	107	63	44	1
57	Hazelton, Pa.	104	56	48	2
58	Minersville, Pa.	104	83	21	2
59	Lorain, Ohio.	102	72	30	2
60	Minneapolis, Minn.	102	71	31	1
61	Mt. Carmel, Pa.	101	68	33	1
62	Woodhaven, N. Y.	95	52	43	1
63	Rhone, Pa.	93	65	28	1
64	Lancaster, Pa.	89	49	40	1
65	Easton, Pa.	88	55	33	1
66	Bentleyville, Pa.	85	62	23	1
67	New Kensington, Pa.	84	67	17	1
68	Woodlawn, Pa.	81	58	23	1
69	Rankin, Pa.	80	55	25	1
70	Frackville, Pa.	78	55	23	2
71	Akron, Ohio.	77	62	15	1
72	Shenandoah, Pa.	74	61	13	1
73	Little Falls, N. Y.	73	57	17	1
74	Ollen, N. Y.	72	46	26	1
75	Ormrod, Pa.	71	29	42	1
76	Clifton, N. J.	68	47	21	1
77	Cohoes, N. Y.	68	47	21	1
78	Derry, Pa.	68	42	26	1
79	Stapleton, N. Y.	68	43	25	1
80	Milwaukee, Wiss.	59	45	14	2
81	Phoenixville, Pa.	59	31	28	1
82	Astoria, N. Y.	58	34	24	1
83	Bridgeport, Conn.	57	43	14	1
84	Lakewood, Ohio.	57	32	25	1
85	Bridgeport, Pa.	54	28	26	1
86	Gary, Ind.	54	40	14	1
87	Lackawanna, N. Y.	54	32	22	1
88	Rome, N. Y.	54	28	26	1
89	Utica, N. Y.	54	40	14	1
90	Desloge, Mo.	53	34	19	2
91	Latrobe, Pa.	53	32	21	1
92	Paterson, N. J.	52	26	26	1
93	Donora, Pa.	51	34	17	1
94	Rossford, Ohio.	50	50	—	1
95	Spring Valley, N. Y.	50	24	26	1
96	Wheeling, W. Va.	50	50	—	2
97	Kansas City, Kan.	49	31	18	1
98	Olyphant, Pa.	49	49	—	1
99	New Britain, Conn.	48	48	—	1
100	Buffalo, N. Y.	46	46	—	1
101	Raritan, N. J.	46	27	19	1
102	Westchester, N. Y.	46	22	24	1
103	Yorkville, Ohio.	44	44	—	1
104	St. Joseph, Mo.	42	41	1	1
105	Holyoke, Mass.	41	37	4	2
106	Millville, N. J.	41	20	21	1
107	Coatesville, Pa.	39	34	5	1
108	Benwood, W. Va.	39	38	—	1
109	Jeannette, Pa.	38	20	18	1
110	Yatesboro, Pa.	37	28	9	1
111	Nazareth, Pa.	37	37	—	1
112	Plainsville, Pa.	37	37	—	1
113	Stamford, Conn.	37	28	9	1
114	West Newton, Pa.	37	37	—	1
115	Breslau, Pa.	34	24	10	1
116	Titusville, Pa.	34	23	11	1
117	Hudson, N. Y.	33	33	—	1
118	Frankford, Pa.	32	32	—	1
119	New Alexandria, Pa.	32	19	13	1
120	Herkimer, N. Y.	31	23	8	1
121	Oxford Furnance, N. J.	31	18	13	1
122	Altoona, Pa.	29	22	7	1
123	Export, Pa.	28	28	—	1
124	Port Jervis, N. Y.	28	19	9	1
125	Zanesville, Ohio.	28	28	—	1
126	West Hammond, Ind.	26	24	2	1
127	Phoenix, Ill.	25	25	—	1
128	New Castle, Pa.	24	20	4	1
129	Northumberland, Pa.	24	21	3	1
130	Peekskill, N. Y.	24	24	—	1
131	Slickville, Pa.	24	24	—	1
132	Bellefonte, Pa.	23	15	8	1
133	Glen Lyon, Pa.	23	23	—	1
134	Nesquehoning, Pa.	23	23	—	1
135	Watervliet, N. Y.	22	22	—	1
136	Barnesboro, Pa.	21	21	—	1
137	Erie, Pa.	21	14	7	1
138	East Hammond, Ind.	21	21	—	1
139	Niagara Falls, N. Y.	21	21	—	1
140	Ramey, Pa.	21	21	—	1
141	Cos-Cob, Conn.	20	9	11	1
142	Glastonbury, Conn.	20	20	—	1
143	Hartford, Conn.	20	20	—	1
144	Forbes Road, Pa.	20	20	—	1
145	Mayfield, Pa.	20	20	—	1
146	Troy, N. Y.	20	20	—	1
147	Iselin, Pa.	19	19	—	1
148	Sayre, Pa.	19	19	—	1
149	Berwick, Pa.	18	18	—	1
150	Binghampton, N. Y.	18	14	4	1
151	Coaldale, Pa.	18	18	—	1
153	E. Chicago, Ind.	18	12	6	1
153	Hazelton, Ohio.	18	18	—	1
154	Ludlow, Mass.	18	18	—	1
155	Simpson, Pa.	18	12	6	1
156	So. Deerfield, Mass.	18	18	—	1
157	St. Michael, Pa.	17	6	11	1
158	Kempton, W. Va.	16	8	8	1
159	Madison, Ill.	16	16	—	1
160	Muskegon Heights, Mich.	16	11	5	1
161	Taunton, Mass.	16	16	—	1
162	Boston, Mass.	15	15	—	1
163	Coalridge, Ohio.	15	10	5	1
164	Sykesville, Pa.	15	15	—	1
165	Vandergrift, Pa.	15	12	3	1
166	Derby, Conn.	15	15	—	1
167	Crompton, R. I.	14	14	—	1
168	Hastings on Hudson, N. Y.	14	14	—	1
169	Bairdford, Pa.	13	13	—	1
170	Bound Brook, N. J.	13	13	—	1
171	Fulton, N. Y.	13	13	—	1
172	Frankford Heights, Ill.	13	13	—	1
173	Portland, Oreg.	13	13	—	1
174	Elmira, N. Y.	12	12	—	1
175	North Tanawanda, N. Y.	12	12	—	1
176	Toledo, Ohio.	12	12	—	1
177	Norwick, Pa.	11	11	—	1
178	Peoria, Ill.	11	11	—	1
179	Van Voorhis, Pa.	11	11	—	1
180	Whitestone, N. Y.	11	11	—	1
181	Central Falls, R. I.	10	10	—	1
182	Joliet, Ill.	10	10	—	1
183	Pittsfield, Mass.	10	10	—	1
184	Southport, Conn.	10	10	—	1
185	Tams W. Va.	10	10	—	1
186	Canton, Ohio.	9	9	—	1
187	Locust Point, Md.	9	9	—	1
188	Lundys Lane, Pa.	9	9	—	1
189	Danbury, Conn.	8	8	—	1
190	Etna, Pa.	8	8	—	1
191	Mattituck, N. Y.	8	8	—	1
192	Racine, Wis.	8	5	3	1
193	Sublet, Wyo.	8	8	—	1
194	Tomaston, Conn.	8	8	—	1
195	Durhamville, N. Y.	7	7	—	1
196	Emerald, Pa.	7	7	—	1
197	Manchester, N. H.	7	7	—	1
198	Scarbo, W. Va.	7	7	—	1
199	Westbury, N. Y.	7	7	—	1
200	Amsterdam, N. Y.	6	6	—	1
201	Homer, Pa.	6	6	—	1
202	Newton Falls, Ohio.	6	6	—	1
203	Far Rockaway, N. Y.	5	5	—	1
204	Toronto, Ontario.	5	5	—	1
205	La Porte, Ind.	5	5	—	1
206	Garrett, Pa.	4	4	—	1
207	Kato, Pa.	2	2	—	1
	Разом	19.384	13.123	6.161	333

ДОПИСІ

ГРІНВІЛ, ПА.

Самовбійство десятьлітного хлопчика.

Двоєчко дітий — батько, мати— уся родина. Отець робив при зелізниці, десятьлітний хлопчик, Реймонд Бейкер, ходив до школи, а мати із меншою дитиною оставала дома, при хатній роботі. Не було богацтва, але і біди не було; жили собі спокійно, щасливо. До того тихого раю внадився лихий чоловік, який підмовив замужну жінку до утечі. Взяла вона меншу дитину з собою і повіялася у широкий світ із своїм любовником.

Пять тижнів назад вернув Реймонд зі школи і не застав вже матері дома. По кількох днях уже ціле місто знало, що мати утекла. Від того часу для Реймонда настали тортури.

Це звісний факт, що діти любуються у завдаванню мук. Неодному із нас пригодилося бачити, як дітваки з найбільшою утіхою мучать котів, псів або пташків. Неоден із нас пригадає собі певне і з власного життя, як любили ми мучити комах. Хто з нас не робив млинців із маєвих хрущів, обриваючи ноги і застромлюючи у них шпильки або терне. А вже правдивий празник був, коли рівали курку або безрогу. Наше серце так і тьохкало з утіхи, що можемо бути свідками тих крівавих екзекуцій.

У більшости дітий є вроджений інстинкт кровожадних катів. Скрутити головку воробцеви, перевалити вязи собаці чи котови, нищити пташачі гнізда і вбивати та калічити, що підпаде під руки, це найприемніща забава для хлопців.

Цей самий інстинкт робить дітий немилосерними мучителями поміж собою. Біда дитині у школі, що попадеться жертвенним козлом для дітвори. Біда тихому та слабосильному. Замість співчуття для своєї слабости, хоровита дитина стає предметом загального переслідування з боку сильніщих. Це саме відноситься до бідних дітий, які не мають доброї памяти до науки. Коли ще до того нема і добрих мускулів, то так і клюють діти нещасного. Куди поступиться, де тільки гурт дітий, уже нема йому спокою. Кінчиться тим, що такий бідний дітвак із малку вчиться ненавидіти цілий світ, бо від усіх зазнав тільки безвпинний біль і терпіння.

Коли товариші Реймонда Бейкера довідалися про ганебну утечу його матері з любасом, учинили собі із того „спорт". Куди поступився, усюди стрічали його насмішки і кпини товаришів, наче він був у тому винний, що мати відреклася батька і його. Хлопці видумували щораз нові способи, щоби як найбільше дошкулити нещасному. Його серце без того терпіло із жалю та сорому за маму, а тепер дітиска щораз то гірше розшарпували ту сердешню рану. Наконець не годен був вже того стерпіти і перестав ходити до школи. Учителі знали і розуміли причину і дивилися крізь пальці на його відсутність. На нещастє батько не був так вирозумілий, а може хотів, щоби хлопець не покидав науки — досить, що вибив його за неходженнє до школи.

Вівторок, 15-го мая, хлопчина зібрався буцім то школи, але вже о пів десятої вернув домів.

Необавки почувся із хати вистріл. Дали батькови знати, що щось приключилося.

Прийшов отець до хати — замкнено. Коли на його стуканнє не було відповіди, виломив двері.

На своїй постелі лежав десятьлітний Реймонд—мертвий!

У затиснених руках держав хлопчина коротку рушницю, а дрібний пальчик так і застиг при язичку стрільби. Між очима порохом спалена рана вказувала місце, куди вийшла куля.

Бідна дитина поповнила самовбийство, щоби не терпіти посміховиска від товаришів-школярів. Хлопчик відобрав собі життя, бо у своїм великім горю не мав нікого, щоби перед ним пожалітися, виплакати. Для свого болю не найшов ніде співчуття. Не міг сам двигати надмірного тягару і покінчив з собою.

Біда дитині, біда кождому, що не може найти у біді прихильної душі. Лиха доля зломить самого, як вітер билину.

Ця страшна трагедія повинна навчити кождого, що найбільша наука, верх поступу і цивілізації є тільки у одним, а саме у доброті. Знанне і освіта без сердечности є тим огнем, який нищить і спричинює пожар. Любов є ватрою, яка гріє і піддержує життя. Рай на світі буде тоді, коли на місци себелюбства запанує співчутте і жалісливість для других.

Тоді не буде самовбийств дітий, не буде самовбийств ніяких, хиба в божевіллю.

М. Бурлака.

—o—

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Діточа школа в Рочестер, Н. Й.

Досить мало уваги звертали громадяни міста Рочестер на так.звану вечірну школу для дітий. На це було богато причин, про які не місце тут говорити. Такою важною справою повинні займатись всі громадяни, бо рідна школа в чужім краю нам конечна. Наша дітвора загубиться в чужинецькім морю, як ми про неї дбати не будемо.

Про доспіх вечірної діточої школи громадяни міста Рочестер мали нагоду переконатись на представленню „Сирота", яке відограли діти зі школи при товаристві Вільні Козаки, відділ Укр. Нар. Союза 316. Ідучи на це представленнє я подумав собі: „Що та дітвора може за тих дві години науки вечером тільки всего навчитись?" Коли возьметься під увагу що та дітвора має так короткий час до науки, а до того додавши ще і це, що в день тоті самі діти ходять до американської школи, то здається чоловікови що ті діти працюють понад свої сили.

Показалося однак, що я зовсім завівся в своїх думках. Щоби не забирати богато місця в нашому дорогому часопису, а обмежусь лише до найважніших і найбільше зворушаючих хвилин сего вечера, на котрий зложилося представленнє „Сирота" і концерт. Коли бачилося сироту, бідну, обдерту, босу й голодну, сидячу ген в куточку, насувалися на думки тисячі таких сиріт в Рідному Краю, простягаючих руки до прохожих за куском хліба. Виходять діти і, побачивши бідну сироту, спішать, що котре має: одно обуву, друге одежу, інше ласощі, а ще інше кусок хліба. Всі жалують сироти, стараються потішити, беруть в свій гурток. Знова насунулось на думку тисячі добрих українських сердець нашого громадянства, яке в найтяжчу хвилю свого рідного краю незабували своєї Матери-Сироти, як вона простягає руку о поміч. Як довго будемо мати таких дітей, — думав я далі, — наш народи колись буде ще великим народом.

Деклямації вийшли досить добре. В них брали участь дівчатка: Софія Дорофей, Анна Романська, Катарина Бойко, Марія Хороша, Марія Кучмий, Софія Луцишин і Анна та Катарина Юрків. Сі послідні, одна 6-ідна, друга 4-літна, відспівали „Ой пряду пряду" і „Ой маю я голосочок". Співали й другі, та всі вони були надгороджені бурями оплесків. Найбільше оплесків дістав Іван Полевий, котрий сміливо, неначе старший мущина, гремів „Господар і віл". Найлучше з усего пописалися скрипкові соля, які виконали: Василь Глухович, Петро Байдак і панна Катарина Курман. У сих дітей є правдивий музичний талан. Лишаєсь ще згадати малу панночку Анну Кучмий в роли „Учительки"; поводилась вона дуже поважно і вживала такої красної української мови, як справдішна учителька. Слухаючи сих голосів української дітвори, чуючи „Господаря і Вола", „Борцям на Україні" — мимоволі думаєш: Коли народ виховає своїх дітей в такім дусі, він не пропаде, але побідить колись найбільших своїх ворогів. **М.**

АДМІНІСТРАТИВНА РЕФОРМА НА УКРАЇНІ

Рішено змінити адміністративний поділ України. Замісць 120 повітів буде 53 округи, замісць 2,000 волостий — 700 районів. Реформа переводиться в цілях економії.

ПОДЯКА ІНВАЛІДІВ ЗІ ЛЬВОВА

До Хвальної Редакції „Свободи", 83 Ґренд Ст., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Підписаний Виділ „Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами" у Львові має честь зложити отсим щиру подяку за щедру жертву в сумі 50 дол., яко збірку з місцевости Ню Гейвен, Конн., переслану нам від Вп. п. К. Марущака, 50 Oak St., New Haven, Conn., North America.

Ваша жертва для нас велике добродійство, бо Ви дали нам не лише матеріяльну але й моральну поміч. Ми незвичайно радіємо цим фактом, [illegible] хоч нещасні вже каліки, н[illegible] лишені своїми і не[illegible] ласці жорстокої долі. Ми горді, що ми [illegible], котра вміє оцінити як слід заслуги своїх Оборонців. Наше серце наповняеться радостю, коли бачимо, що Ви, Дорогі Браття і Сестри, зуміли відчути наше незавидне положенне і радо подали нам помічну руку, сповняючи заповіт нашого національного Генія Тараса: „Обніміте, Брати мої, найменьшого брата". Тими найменьшими се ми — Українські Інваліди, колись повні життя, а тепер безпомічні каліки.

Ще раз просимо приняти від нас слова щирої подяки за оказану нам ласкаву поміч.

Заразом поручаємось ласкавій памяти і просимо не забувати про нас і набудуче та при кождій нагоді збирати для нас хочби найменьші датки.

Остаємо з поважаннем

УКР. КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ОПІКИ над ІНВАЛІДАМИ

у Львові, Руська 3:

З. Лукавецький голова.

Юрій Ґоцький, секретар.

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

(Через „Свободу")

Григорий Кошіль з Neffs, Ohio прислав $5.00

Попередно оголошено $135.25

ДОСІ ЗІБРАНО $140.25

ПРОТОКОЛ

Річного Засідання Головного Уряду У. Н. Союза відбувшогося на днях 14.—16. лютого 1923 р.

(Продовжене)

Справозданне гол. рекордового секретаря.

(5)

ЗАГАЛЬНИЙ ВИКАЗ РУХУ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА ЗА РІК 1922.

Прибуток і убуток в членах після місяців.

	ПРИБУТОК						УБУТОК						РІЖНИЦЯ	
Місяць	Число членів попередного місяця	Нові члени	Приняті нанову	Приняті з пер. листами	Приняті з ін. клас обезп.	Разом	Суспендовано	Відійшли з пер. листами	Відійшли до інших клас обезпечення	Померли	Разом	Число членів з кін. місяця	Прибуло	Убуло
Січень	11.815	145	82	30	11	12.033	131	28	11	10	180	11.853	38	—
Лютий	11.853	324	67	17	21	12.282	109	18	21	9	157	12.125	272	—
Марець	12.125	35	55	25	10	12.300	103	32	10	14	159	12.141	16	—
Цвітень	12.141	76	48	29	8	12.302	107	29	8	15	159	12.143	2	—
Май	12.143	72	53	62	11	12.341	150	48	11	6	215	12.126	—	17
Червень	12.126	76	66	16	5	12.289	171	82	5	7	265	12.024	—	102
Липень	12.024	57	79	23	8	12.191	154	27	8	8	197	11.994	—	30
Серпень	11.994	79	63	73	4	12.213	147	33	4	4	188	12.025	31	—
Вересень	12.025	83	77	30	8	12.223	134	22	8	6	170	12.053	28	—
Жовтень	12.053	107	105	29	5	12.299	95	30	5	7	137	12.162	109	—
Падолист	12.162	108	43	26	11	12.345	65	43	11	11	130	12.215	53	—
Грудень	12.215	245	43	71	14	12.588	82	58	14	7	161	12.427	212	—
		1452	731	431	116		1448	450	116	104			761	149
Прибуток						2730	Убуток				2118		612	

ЗІСТАВЛЕННЄ ПРИБУТКУ ЧЛЕНІВ ПІСЛЯ ПОЛА.

З початком 1922 р. було в У. Н. С. 2667 женщин і 9148 мущин—Разом 11.815
З кінцем 1922 р. є в У. Н. Союзі 2891 женщин і 9446 мущин—Разом 12.427
Через рік прибуло 314 женщин і 298 мущин—Разом 612.

ВИКАЗ ЧЛЕНІВ ПІСЛЯ ТЕПЕРІШНОГО ЇХ ВІКУ І СУМИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ:

Від 18 до 24 літ 786 членів на суму	$ 607.100.00
Від 25 до 29 літ 2.466 членів на суму	1,947.300.00
Від 30 до 34 літ 3.267 членів на суму	2,689.100.00
Від 35 до 39 літ 2.812 членів на суму	2,346.000.00
Від 40 до 44 літ 1.691 членів на суму	1,390.100.00
Від 45 до 49 літ 885 членів на суму	703.250.00
Від 50 до 54 літ 409 членів на суму	334.500.00
Від 55 до 59 літ 133 членів на суму	113.350.00
Від 60 до 64 літ 48 членів на суму	46.000.00
Від 65 до 69 літ 9 членів на суму	9.000.00
Від 70 до 72 літ 1 член на суму	1.000.00
Разом 12.427 членів на суму	$10,186.700.00

РЕКОРДОВИЙ ЗВІТ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. С. ЗА РІК 1922

На вступі мушу сказати, що мимо численних відозв висланих до всіх відділів в справі Молодечого Департаменту мимо переведеної реформи, реферантів і подвоєння суми обезпечення після нової реформи, еще не всі відділи обезпечують дітей своїх членів в Молодечім Департаменті У. Н. Союза. Я вислав вже і готові взірці виписаної аплікації як вписувати дітей та при кождій нагоді і переписи накликав, щоб члени обезпечували своїх дітей в У. Н. Союзі, та покищо з дуже незначним успіхом, бо коли У. Н. Союз має понад 12 тисяч членів повнолітних, то дітей в них певно в трое більше, і в Молодечім Департаменті повинно бути вписаних що найменше 30 тисяч. Треба надіятись що колись вони й будуть, а покищо є 5.883.

Рекорди дітей є ведені в головній канцелярії так само, то є після такої самої системи що й старших членів, для скорочення одвак прекладаю лишень важніщі табельки і порівнуючі зіставлення.

ДІТИ ОБЕЗПЕЧЕНІ В У. Н. СОЮЗІ.

Число дітей і їх вік і сума обезпечення з кінцем 1922 р.

308 дітей	2-літних на суму $	6.776.00
642 ..	3-	6.092.00
521 ..	4-	16.672.00
634 ..	5-	24.088.00
580 ..	6-	53.940.00
500 ..	7-	56.000.00
510 ..	8-	67.830.00
556 ..	9-	88.960.00
422 ..	10-	84.400.00
320 ..	11-	80.960.00
237 ..	12-	72.522.00
221 ..	13-	76.466.00
159 ..	14-	55.014.00
113 ..	15-	39.098.00
88 ..	16-	35.200.00
57 ..	17-	22.800.00
15 ..	18-	6.000.00
Разом 1089 дітей на загальну суму		$66.850.00

ДІТИ ПРИНЯТІ В РОЦІ 1922.

332 дітей	2-літних на суму $	5.522.00
131 ..	3-	1.768.00
116 ..	4-	2.912.00
88 ..	5-	2.423.00
97 ..	6-	6.905.00
61 ..	7-	5.264.00
62 ..	8-	6.002.00
45 ..	9-	5.440.00
35 ..	10-	3.400.00
34 ..	11-	6.082.00
24 ..	12-	5.532.00
29 ..	13-	6.920.00
14 ..	14-	3.460.00
9 ..	15-	2.420.00
9 ..	16-	2.200.00
3 ..	17-	600.00
Разом 1089 дітей на загальну суму		$66.850.00

ДІТИ ПРИНЯТІ НАНОВО В 1922 Р.

66 дітей	2-літних на суму $	1.045.00
53 ..	3-	975.00
78 ..	4-	1.772.00
69 ..	5-	1.881.00
67 ..	6-	4.621.00
76 ..	7-	6.384.00
71 ..	8-	7.001.00
51 ..	9-	6.320.00
41 ..	10-	6.700.00
21 ..	11-	4.557.00
24 ..	12-	5.814.00
23 ..	13-	6.401.00
17 ..	14-	5.017.00
13 ..	15-	3.633.00
8 ..	16-	2.600.00
8 ..	17-	2.800.00
4 ..	18-	1.400.00
Разом 690 дітей на загальну суму		$ 68,921.00

ДІТИ ВІДІЙШОВШІ ДО СТАРШИХ ЧЛЕНІВ, З ПЕРЕСТУПНИМИ ЛИСТАМИ І СУСПЕНДОВАНІ

90 дітей	2-літних на суму $	1.419.00
72 ..	3-	1.261.00
110 ..	4-	2.608.00
140 ..	5-	2.850.00
98 ..	6-	6.768.00
98 ..	7-	7.784.00
99 ..	8-	9.735.00
73 ..	9-	8.880.00
47 ..	10-	7.500.00
31 ..	11-	6.835.00
37 ..	12-	8.568.00
25 ..	13-	6.747.00
20 ..	14-	5.363.00
23 ..	15-	5.709.00
14 ..	16-	4.000.00
51 ..	17-	14.200.00
28 ..	18-	9.400.00
Разом 1020 дітей на загальну суму		$109.627.00

ДІТИ ПОМЕРШІ В 1922 Р.

3 дітей	2-літних на суму $	59.00
7 ..	3-	157.00
2 ..	4-	58.00
3 ..	5-	96.00
6 ..	6-	393.00
3 ..	7-	298.00
3 ..	8-	336.00
3 ..	9-	453.00
1 дитина	10-літна на суму	200.00
1 дитина	11-літна на суму	200.00
Разом 32 дітей на загальну суму		$ 2.250.00

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Виказ руху в Молодечім Департаменті в 1922 р.

З початком 1922 р. було 5.124 дітей на суму		$321.204.00
В 1922 р. принято нових, нанову і з переступними листами 1.779 дітей на суму		135.771.00
Разом 6.903 дітей на суму		$456.975.00
Дітям принятим перед півтора роком і перед роком піднеслось обезпеченне о суму		445.470.00
Разом 6.903 дітей на суму		$902.445.00
В 1922 р. суспендовано і відійшли з переступними листами 988 дітей на суму	107.377.00	
В 1922 р. померло 32 дітей на суму	2.250.00	
Разом 1.020 дітей на суму		109.627.00
З кінцем 1922 р. остало 5.883 дітей на суму		$792.818.00

ЗАГАЛЬНИЙ ВИКАЗ РУХУ В МОЛОДЕЧІМ ДЕПАРТАМЕТІ У. Н. СОЮЗА В 1922 Р. ПІСЛЯ МІСЯЦІВ.

	ПРИБУТОК					УБУТОК					РІЖНИЦЯ	
Місяць	Число дітей з попередного місяця	Нові	Нанову приняті	Приняті з пер. листами	Разом	Суспендовані	Відійшли з пер. листами	Померли	Разом	Число дітей з кінцем місяця	Прибуло	Убуло
Січень	5.124	91	17	23	5.255	85	19	3	107	5.148	24	—
Лютий	5.148	158	50	13	5.369	35	12	4	51	5.318	170	—
Марець	5.318	65	17	18	5.418	56	25	3	84	5.334	16	—
Цвітень	5.334	89	26	16	5.465	75	8	3	86	5.379	45	—
Май	5.379	71	44	62	5.556	90	56	4	150	5.406	27	—
Червень	5.406	73	68	4	5.551	67	8	2	77	5.474	68	—
Липень	5.474	79	28	10	5.591	60	12	2	74	5.517	43	—
Серпень	5.517	48	31	6	5.602	97	18	4	119	5.483	—	34
Вересень	5.483	92	62	8	5.645	45	7	1	53	5.592	109	—
Жовтень	5.592	101	43	17	5.753	55	17	3	75	5.678	86	—
Падолист	5.678	105	40	13	5.836	48	20	1	69	5.767	89	—
Грудень	5.767	17	83	41	5.858	39	34	2	75	5.883	116	—
	5.124	1.089	459	231	6.903	752	236	32	1.020	5.883	793	34
		1.089	459	231	1.779	752	236	32	1.020		34	
Убуток від прибутку					1.020						759	
В 1922 р. прибуло дітей					759							

До висше наведених рахункових зіставлень рекордового діловодства, які лиш в части виказують його завдання і систему його ведення, мушу ще раз зазначити, що молодечий департамент ведеться по тійже самій системі але осібно.

До невиказаних сумарично діл гол. рек. секретаря важнійшими є: полагоджуванне всякого рода аплікацій і веденне урядової переписи з підвладними відділами, поодинокими відділовими урядниками, організаторами, інспекторами, державними асекураційними департаментами а й немало з самими членами У. Н. Союза безпосередно.

При кінци мого справоздання хочу висказати вдячність за солідну співпрацю підвладних відділових урядників, організаторів і інспекторів як також за поміч зі сторони співтоваришів головних урядників а в першій мірі гол. фін. секретаря д. Р. Слободянови, які то чинники помогли мені до осягнення такого цілорічного успіху як це я висше справоздав. З своеї сторони я по можности всіх власних сил знання і енергії старався свій уряд сповняти маючи на взглядi лиш це одно, а то: „загальне добро нашої організації".

(Дальше буде).

ПРО ВИБОРИ НА БУКОВИНІ

Село, Слободзія Банилів, лежить над рікою Черемошом, яким наші Гуцули спроваджують дерева у сплавах і продають у долині аж у Чернівцях. Черемош шумить тепер так само як передше; все кругом видається неначе не було ніякої зміни, але по другім боці ріки польська патроля стереже границі, бо ся ріка якраз розграничуе Буковину від Галичини. Люди, котрі за Австрії могли вільно переходити до сусідного села, тепер у клопотах. От тяжко живеться під гнетом румунським і польським говорять люди. Тяжко жилось і мені і я мусів іти до краю, де можна вільно думати і говорити, брати участь у політиці без жадних жандармських вмішувань. На просьбу мого брата і приятелів, котрі просили, щоби я представив теперішнє українське життє на Буковині подаю тут вкоротці загальні події які особисто переживав.

Повертаючи до згаданого села, застав я Буковину під окупацією румунської влади. Права були ще австрійські також і гроші, але українська мова у школі була заборонена, також казано і священикам служити по румунськи. Жаль великий, що у селі, де нема ані одного Румуна так діється. Люди темні і нема ніякої свідомости, нема читальні а корчмів буде більше як десять. Нарід спить, вороги користають і гнуть їх шиї в долину. Двірник неписьменний і румунський підхлібник. Учитель і священик хоч Українці, бояться братися до просвіти, бо можуть стратити свої посади. Сьогодня нема кому почати там просвітної роботи, бо передові люди підхлібляються а нарід терпить через те.

Як Австрія розпадалась, то команданти українського війска промавляли перед розходом. Сини! Австрія розпадається і ви ідіть до дому забираючи з собою амуніцію і беріть Галичину і Буковину під свою опіку і не допускайте ворога до границь. Жовніри, незважаючи на се, вернулись до дому і місто завести порядок на Буковині почали рабувати панів з чого прийшло до того, що пані почали просити Румунію щоби вона взяла Буковину під свою опіку і так і сталось. Жандарі стоять у кождім селі. Село утримує їх.

У Галичині, як мені говорили, не беруть Українців до армії, а на Буковині нема пардону для людий від 21 до 42 років. Мушу тут згадати, що румунське війско то таке бідне, що аж жаль дивитись на него. Жовніри не мають убрання і ходять у чім можуть. Один у австрійськім, другий у цивільнім, третий у чоботах а решта у постолах і т. д. Одіж стара, і з латкою на латці.

Що до потягів то Румунія уживає на Буковині австрійських вагонів і льокомотив. Ті вагони переходячи, підчас війни із рук до рук, дуже понищені і немають вікон; услуга на потягах дуже погана. Вагонів брак, а як іде транспорт війска, або ідуть пасажири то міститься їх де можна. Я як їхав з Черновець до Букарешту, то мусів вилізати на гору вагону і привязуватися там. Услуга також варварська, бо як хтось із пасажирів не заховується добре, то приходить кондуктор з нагайкою і як візьме бити то Румун реве, мов лев. Кондуктори носять із собою нагайки. Вагони брудні і без вікон а як вже поступенє то затикають вікна дошками. Се діється не лише на Буковині але у цілій Румунії, бо я переїхав її вздовж і в поперек.

Край дуже веселий а клімат найліпший, лише зле у нім жити, коли право лихе, бо душа рветься на волю мов той пташок з клітки. Як віддеться в глубину Румунії, то чоловік бачить лани за ланами. А чиї вони? Панські! Сіл таких нема як у нас, але самі бурдеї, вкриті глиною і околотами а бідний нарід робить панам і є їх невільником. Жиди використовують нарід, бо мають корчми по селах і нарід пе і пяним є що дня і пани їздять на нім. Я еще не знаходив народу, щоби підупав так морально як Румуни. Чи найдеться хтось, щоби визволив його із під панського канчука?

На весні, минувшого року (1921) відбулися краеві і повітові вибори. Будучи у краю старався я всіма силами поперати нашого українського кандидата, директора Балашиська із села Замости. Сей кандидат був Українцем і на своїх мітингах говорив, що коли зістане вибраний, так постарається о відновлення українських шкіл і о рівні права для всіх.

Перед виборами вийшла проклямація від уряду що кождий має свободу при голосованню і може дати свій голос на кого хоче. Серед таких обставин думав я, що безперечно наш український нарід попре свого чоловіка.

Староста, (себто губернатор), довідавшись, що я і инші підписали номінацію пана Балашиська, назначив мені термін до явленняся у Вашківцях. Нас чотирох отримали поклик[а]ння і ми поїхали. Коли я явився, закликав він мене осібно і сказав: „Ви називаєтеся Олекса Флора?" — Так. — „Ви підписали номінацію п. Балашиська?" — Кажу, підписав. Він каже: „Я не маю нічого напроти сего, лише я хотів закликати вас сюди і пояснити вам ріжницю межи послами. П. Балашиско є соціял-демократичним кандидатом і ми боймося, що як вийде таких послів значне число то заведуть большевизм. Прошу вас дайте свій голос на Марка, який буде заступати ваші права". А говорячи і показує на купу паперів, сказав: „Як виберете його, то він постарається о те, що панські поля будуть поділені між бідних людей". З тим пішли ми до дому.

Як раз на тиждень перед виборами наш староста прибув до села і легенькими словами почав закидати всякі брудні вчинки нашому українському кандидатови і хитрощами так підійшов нарід, що із страху більше як із доброї волі люди подали голоси на румунського кандидата.

Прийшла неділя, настали вибори і люди почали іти до голосовання. Вибрано комісію перепровадження виборів щоби не було якоїсь крутанини, але річ ясна, двірник тягнув за старостою, бо боявся щоби не стратив ласки. Цілу комісію підкуплено. У кімнаті до голосовання, на столику, стояли три купочки карток. Одні червоні на котрі голосовано на нашого українського кандидата, п. Балашиська, другі зелені, на які голосовано на адвоката п. Серетського, а на білі, пана Марка із Черновець. Все переведено як межи дітьми, бо волі не було. Як чоловік війшов, то Жидки давали йому карточку, вложену у коверту і — він лише має кидати у скринку. Яку картку він изяв і кинув, то лише Мошко знав і його син, а наш чоловік, котрий хотів брати картку, яку він хотів, то говкали на него мов на якогось звіра. Говорити на улицях про вибори не вільно було, бо жандарі проганяли і арештували упертих. Червоні картки перепали на встид та ганьбу тим, котрі не знали цінити свого голосу.

Переживаючі такі прикрі часи і бачучи на свої власні очи підкупства, шахрайства, пора би була нашому народови отворити свої очи і схаменутись. Кождий, що має голос, най цінить його як найдорожшу перлу, бо що голоси побють, того не побе найміцнійша гармата. Нам, на Буковині треба українських патріотів, бо матеріял є готовий, лише треба майстра. Се довго не може так тревати і конець недалекий. Я, як член українського народу є за тим, щоби ми мали свободу слова і письма і т. д. Як ми сего не будемо мати, мусить прийти до великої борби за волю і край. Війско українське, котре служить у Румуна, чекає лише часу. Люди настроені до борби і все кипить. Треба додати більше духа а покажуться наші местники і запанує наш Український Нарід на своїй землі.

(К. Фармер) **Олекса Флора.**

ЗАЯВА

Остим подаю до загального відома кому на тім залежить, що з днем 1-го мая с. р. перестав я працювати в Американсько-Українськім Бюрі в Ню Йорку, а обняв я заряд Інформаційного Бюра під адресою котра звучить:

FOREIGN INFORMATION BUREAU, 144 East 7th Street (напротив парку) New York City, N. Y.

З поважаннем
17-19 **МИХАЙЛО БЕЛЯ.**

ПІДКАРПАТСЬКИЙ БАНК В УЖГОРОДІ КРАСНО РОЗВИВАЄТЬСЯ

Дня 28. квітня с. р. відбулись річні загальні збори уділовців Підкарпатського Банку в Ужгороді, столиці Угорської Руси.

На зборах виявилось, що банк дуже гарно розвивається. Ізза економічної крізи поупадали деякі економічні інституції на Підкарпатській Руси, а Підкарпатський Банк не тільки удержався, але й заробив 10% від свого закладового капіталу, такщо тепер рішив виплатити уділовцям 8% дивіденди.

Збори рішили піднести закладовий капітал до 15,000,000 або 20.000,000 чеських корон ($450,000 до $600,000). Небаром банк має видати нові уділи на продаж для здобуття збільшеного закладового капіталу.

ПОДЯКА ІНВАЛІДІВ ЗІ ЛЬВОВА

Хвальна Редакціє:—

Просимо ласкаво у Вашій шановній часописі помістити отсих кілька слів:

„Союз Українських Інвалідів" складає щиру подяку Громадянам з Форт Виллием за надісланих 50 долярів. Щире Спасибіг! Не забувайте і надальше за Ваших Інвалідів.

Згори дякуємо за поміщенне тих кілька слів та остаємо з глибоким поважаннем

Господарсько-споживчо-торговельний Союз Українських Інвалідів,

кооператива з обмеженою порукою у Львові.

П. Пасіка. І. Пеленський.

ЩО МІСЯЦЬ БАЧИВ, ЩО ЗІРКА ЗНАЄ...

Сонічко скрилось, місяць виходить,
Неначе батько до милих зір
Обняв в обійми гаї, діброви,
Високі шпилі Карпатських гір.

Мов справді батько глядить довкруги.
Ось сіра хмарка вкрила його
Він мов сумує, неначе плаче
Самий не зна він, чого? чого?...

Бачить він кривду, бачить неволю
Як Україна стогне в ярмі
Він задумався, самий не знає
Чи се на яві? чи бачить в сні.

Пробігла хмарка... А місяць очи
Протер, і бачить — що він не спить
Лиш чує клятву, стогін та сльози,
А кров за волю журчить, журчить.

Там глухий стогін з тюрми виходить,
Там серед ночі катують, бють,
А у Варшаві за чужу кривду
Ляхи гуляють, шампани пють.

Глянув-же місяць тай задумався,
Звернувсь до зірки тай ось сказав:
Ох доню! доню!... що в світі діесь —
Я цього лиха не чув, не знав...
Чи світ не бачить мук, сліз, та крови
Скільки за волю пролляв народ?
Де Бог?.. Де люди?.. де ділась правда?
Що кожний прагне з кривди вигод.

Пити! смоктати мужицьку кровцю,
А той хай робить в панськім ярмі...
Пан же за ласку ладить кайдани!...
Ох! доню, доню! жалко мені!...
— — — — — — — —
Стрівайно батьку! — сказала зірка,
Чи памятаєш — давно-давно...
Коли Ісуса на хрест прибили —
Скажи! — як склалось тоді воно?

Як воно склалось?—тямлю мов нині...
За правду муки Ісус зносив,
За правду терне до мозгу вбилось,
Ніс хрест й на ньому життє скінчив...

О! бачиш батьку, Його за правду
На хрест прибили і він воскрес,
Так український народ за муки
Докаже світу таких чудес.

Пірве кайдани!... Тюрми розібє!...
Щезне пропаде кривда стара,
А Україна всміхнеться на волю,
Всі заспівають: Вже не пора!...

Тоді московські круки потягнуть
У стару Москву віка дожить
А ляцькі тигри в свою Варшаву,
Щоб могли жажду смолов угасить...

Джамейка, Н. П., 27. квітня, 1923.

Матвій Костишин.